

AUDYT KRAJOBRAZOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

KRAJOBRAZ PRIORYTETOWY

CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Nazwa krajobrazu: Olsztyn

Kod krajobrazu: 24-341.31-016

Położenie administracyjne: Gmina Olsztyn, Powiat częstochowski

Katowice, Warszawa
2025

Projekt realizowany na zlecenie
Województwa Śląskiego
(Umowa CRU WSL nr 1462/GN/2021)

Wykonawca prac:

Konsorcjum w składzie

Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska
(Lider Konsorcjum)

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Uniwersytet Śląski w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

SZKOŁA GŁÓWNA
GOSPODARSTWA
WIEJSKIEGO

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
(Partner Konsorcjum)

Akademia Śląska (dawniej Wyższa Szkoła Techniczna)
w Katowicach
(Partner Konsorcjum)

Kierownik naukowy Audytu:

dr hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ – Uniwersytet Śląski w Katowicach

fot. okładka:

Olsztyn, widok w osi ul Mstowskiej. Widoczny układ ulic historycznego założenia urbanistycznego.
(fot. Jerzy Nita)

1 METRYCZKA OGÓLNA KRAJOBRAZU

Nazwa Krajobrazu	Olsztyn
ID	953
Kod krajobrazu	24-341.31-016
Typ, podtyp krajobrazu	9a - Miejscowości z zachowanym układem historycznym
Typ rzeźby terenu*	D - Krajobrazy wzgórzowe
Kod mezoregionu*	341.31
Nazwa mezoregionu*	Wyżyna Częstochowska
Typ krajobrazu naturalnego*	Wyżyn i niskich gór
Nazwa krajobrazu naturalnego*	Węglanowe i gipsowe - erozyjne: zwartych masywów ze skałkami
Kod podokręgu geobotanicznego*	C.4.1.a
Nazwa podokręgu geobotanicznego*	Ogrodzeniecko-Mstowski
Typ krajobrazu roślinności potencjalnej*	30; 49
Nazwa krajobrazu roślinności potencjalnej*	Żyzna buczyna sudecka, forma podgórska; Suboceaniczny bór sosnowy
Kod regionu historyczno-kulturowego*	II.A.25
Nazwa regionu historyczno-kulturowego*	Jura Krakowsko-Częstochowska – część środkowa
Położenie administracyjne	Gmina Olsztyn, Powiat częstochowski
Powierzchnia (ha)	193,69

*podano dla jednostki dominującej

2 CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Krajobraz priorytetowy - miejscowości z zachowanym układem historycznym, obejmujący założenie urbanistyczne miasteczka Olsztyn. Miasto o unikatowym położeniu u stóp wzgórza z potężną warownią jurajską.

Krajobraz wskazany jako priorytetowy w wyniku:

- zastosowania algorytmu w zakresie kryterium unikatowości ze względu wyjątkowo duży udział chronionych siedlisk przyrodniczych;
- oceny eksperckiej z kryterium ważności ze względu na niepowtarzalne cechy historyczne świadczące o jego indywidualności, odrębności i wyjątkowości.

Ponadto o wartości krajobrazu decydują walory ekspozycyjne (ekspozycja bierna) dla Zamku (położonego w sąsiedniej jednostce priorytetowej 4d (953). Dodatkowo zachowany historyczny układ historyczny z przewagą zabudowy historycznej w dobrej kondycji technicznej oraz interesujące elementy małej architektury harmonijnie skomponowane z krajobrazem; przestrzenny kontekst wnętrza i zewnątrz krajobrazowego, czystość formy.

3 WALORY KRAJOBRAZOWE

Walory przyrodnicze

Krajobraz wzgórzowy. Walory przyrody ożywionej są zlokalizowane na zewnątrz jednostki. W obrębie krajobrazu występuje jedynie zieleń komponowana w obrębie zabytkowego zespołu kościelnego i zieleń cmentarna.

Walory kulturowe

Zabytkowy układ urbanistyczny, zachowana kompozycja przestrzenna. Kościół z otoczeniem. Budownictwo ze śladami tradycji (budynki z elementami kamienia wapiennego). Większość zabytków w sąsiednich jednostkach. Natężenie walorów kulturowych i przyrodniczych powoduje silny rozwój infrastruktury turystycznej. Rynek w Olsztynie po przebudowie, wyłożony płytami z kamienia (nie lokalnego) z nowoczesną małą architekturą. Przez obszar przebiega szlak kulturowy Szlak Maryjny.

Fizjonomia krajobrazu

Nad miastem góruje wzgórze, na którym znajdują się ruiny XIII-wiecznego zamku. Miasto jest istotnym przedpołem widokowym na zamek (ekspozycja bierna). Przez miejscowość biegnie Szlak Orlich Gniazd. Na uwagę i ochronę zasługuje oś widokowa drogi 46 (ul. Żwirki i Wigury) stanowiąca ciąg widokowy oraz oś widokową na malownicze ruiny zamku. Dominantę stanowi też kościół przy ul. Kościelnej, z osią widokową. W związku z silną presją turystyczną pojawiają się negatywne dominanty. Przez obszar przebiegają szlaki turystyczne: czerwony Szlak Orlich Gniazd, żółty Szlak Olsztyński i czarny Szlak im. Barbary Rychlik.

4 DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

ZDJĘCIE NR 1

Olsztyn, Kościół Rzymskokatolicki pw. św. Jana Chrzciciela. Dominanta krajobrazowa (fot. Jerzy Nita)

ZDJĘCIE NR 2

Rynek Olsztyn (fot. Jerzy Nita)

ZDJĘCIE NR 3

Miasto otoczone przez leśne wzgórza. (fot. Jerzy Nita)

ZDJĘCIE NR 4

Panorama Olsztyna zza Wzgórza Zamkowego położonego w sąsiednim krajobrazie
(fot. Jakub Botwina)

5 DOKUMENTACJA KARTOGRAFICZNA

POŁOŻENIE KRAJOBRAZU PRIORYTETOWEGO

